

УДК 378.1 (477):316.1

Цитування:

Комар В. О. Розвиток та популяризація культурної й мистецької діяльності в Національній академії керівних кадрів культури і мистецтв (результати вибіркового опитування експертів: управлінців, фахівців, митців НАКККіМ). *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2022. № 2. С. 86–100.

Комар Володимир Олександрович, старший викладач, керівник навчальної студії звукозапису Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв.
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2491-3555>
vkomar@dakkkim.edu.ua

Komar, V. (2022). Development and popularization of cultural and artistic activity in the National academy of culture and arts management (results of a sample survey of experts, managers, specialists, and artists of the NACAM). *National Academy of Culture and Arts Management Herald: Science journal*, 2, 86–100 [in Ukrainian].

РОЗВИТОК ТА ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ КУЛЬТУРНОЇ Й МИСТЕЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В НАЦІОНАЛЬНІЙ АКАДЕМІЇ КЕРІВНИХ КАДРІВ КУЛЬТУРИ ТА МИСТЕЦТВ (результати вибіркового опитування експертів: управлінців, фахівців, митців НАКККіМ)

Мета роботи – дати характеристику основних актуальних питань управління в галузі культури та мистецтв, тенденцій розвитку мистецької та культурної діяльності в Національній академії керівних кадрів культури і мистецтв. **Методологія** полягає в застосуванні методу опитування, описового методу, методів функціонального та дефінітивного аналізу, формалізації в процесі опитування та оформлення його результатів. **Наукова новизна** являє собою систематизацію щодо рішення проблемних аспектів, розвитку та популяризації діяльності в галузях культури та мистецтв, зокрема, в ЗВО НАКККіМ, висловлені фахівцями, митцями в галузях культури та мистецтв. **Висновки:** ЗВО НАКККіМ є одним із провідних мистецьких закладів вищої освіти, що має значний кадровий, науковий, управлінський, мистецький, мистецько-технологічний потенціал, має наявні матеріально-технічні ресурси, на професійному рівні провадить всебічну мистецьку та культурну діяльність, що супроводжується поступовою трансформацією операційної системи закладу в бік створення інноваційних, комерційних інструментів, відділів та інших засобів для розвитку мистецької та культурної діяльності закладу. Зокрема, планується організація концертно-гастрольної групи НАКККіМ; проведення на базі ЗВО Всеукраїнського фестивалю української сучасної пісні; провадити активну інформаційну, комунікаційну, партнерську, популяризаційну діяльність мистецьких продуктів ЗВО. Всі опитані респонденти акцентують увагу на важливості посилення інституціональної комунікаційної взаємодії в галузях культури та мистецтв на усіх рівнях, особливо на рівні взаємодії вищого державного управління в секторі.

Ключові слова: діяльність в галузях культури та мистецтв, заклади вищої освіти, Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв.

Komar Volodymyr, Senior Lecturer, supervisor of the recording studio, National Academy of Culture and Arts Management. Development and popularization of artistic activity in the National Academy Culture and Arts Management

Development and popularization of cultural and artistic activity in the National academy of culture and arts management (results of a sample survey of experts, managers, specialists, and artists of the NACAM)

The purpose of the article is to characterize the main bottlenecks in the field of culture and arts, and trends in the development of artistic and cultural activities in higher education institution National Academy of Culture and Arts Management. **The methodology** consists of the application of the survey method, descriptive method, methods of functional and definitive analysis, formalization in the survey process, and registration of its results. **The scientific novelty** is the set of plans, opinions, and recommendations for solving problematic aspects, development, and promotion of activities in the fields of culture and arts, in particular, the National Academy of Culture and Arts Management, expressed by well-known managers, specialists, artists in the fields of culture and arts. **Conclusions:** National Academy of Culture and Arts Management is one of the leading art institutions of higher education, which has a strong scientific, managerial, artistic, artistic, and technological potential, has available material and technical resources, at a professional level conducts comprehensive artistic and cultural activities, accompanied by gradual transformation operating system of the institution in the direction of creating innovative, commercial tools, departments and other tools for the development

of artistic and cultural activities of the institution. In particular, it is planned to organize a concert-touring group of National Academy of Culture and Arts Management; hold the All-Ukrainian Festival of Ukrainian Contemporary Song based on the Institution of Higher Education; to carry out active informational, communication, partnership, popularization activity of art goods of the Institution of Higher Education. All respondents emphasize the importance of strengthening institutional communication in the fields of culture and the arts at all levels, especially at the level of cooperation between the senior government in the sector.

Key words: activity in the fields of culture and arts, institutions of higher education, National Academy of Management of Culture and Arts

Актуальність дослідження. Розвиток ринку культурно-креативних індустрій України, зокрема в галузях культури та мистецтва України, супроводжується актуалізацією систем управління в закладах вищої мистецької освіти, використанням засобів та інструментів інноваційного управління, застосуванням новітніх форм створення та популяризації продукції в галузях культури та мистецтв, що використовуються в поєднанні з усталеними формами управління. Карантинні обмеження вносять корективи в форми та методи функціонування закладів вищої освіти в галузях культури та мистецтв. Потреба структурних перетворень в підходах до управління та взаємодії закладів вищої освіти в галузях культури та мистецтв зумовлена викликами монетизації комерційних послуг закладів, потребою підвищення практичної фаховості студентів, потребою розробки ефективної стратегії формування міжнародного й внутрішнього іміджу закладів, ефективному використанню засобів та форм реалізації мистецтв та мистецько-технологічної діяльності на внутрішньому та зовнішніх ринках відповідних сегментів культурно-креативної індустрії для розвитку української культури, формування ціннісно орієнтованого вектору розвитку української культури, позиціонування ЗВО на умовах розширених функціонерів, активних учасників комерційної діяльності на вітчизняному та українських ринках послуг та кадрів в галузях культури та мистецтв.

Актуалізація завдань, що стоять перед закладом вищої освіти в сучасному мистецькому середовищі, формує потребу проведення опитування управлінців, фахівців, митців цього закладу, щоб зрозуміти їхнє бачення методів управління розвитком мистецької та культурної діяльності закладу, актуальних питань в галузі культури та мистецтва, висвітлити думки професіоналів вищої ланки мистецької освіти, управлінців, фахівців, митців НАКККіМ.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Контекст нашого дослідження передбачає аналіз культурної мистецької діяльності НАКККіМ та її структурних перетворень, тож

було проаналізовано публічну інформацію, викладену на веб-сайті НАКККіМ, проведено опитування та опрацьовано інформацію, отриману від респондентів.

Виклад основного матеріалу. НАКККіМ є ЗВО IV рівня акредитації, що надає комплекс освітніх послуг (вищу освіту, аспірантуру, докторантуру, перепідготовку, підвищення кваліфікацій в галузях культури та мистецтв), що був заснований в 1970 році. Навчальний процес забезпечують 265 науково-педагогічних працівників: 46 професорів; 82 доценти; 35 докторів наук; 102 кандидати наук. В ЗВО навчається близько 3000 студентів, в Центрі підвищення кваліфікації щорічно проходять навчання 3000 керівників і провідних фахівців сфери культури і мистецтв, а також 1200 державних службовців [1]. В структурі ЗВО працюють на керівних посадах практики мистецького управління, науковці та митці.

До травня 2022 р., НАКККіМ очолював видатний діяч в галузі вітчизняної культури та мистецтва, Василь Гнатович Чернець, доктор філософії (ЮНЕСКО, 1993 р.), професор (1992 р.), заслужений працівник освіти України (2001 р.), член колегії Міністерства культури України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки (2005 р.), академік АН Вищої школи України, член Спілки журналістів України, Почесний академік Академії мистецтв України. З травня 2022 р. виконуючою обов'язки ректора академії Міністерством культури та інформаційної політики України призначено доктора культурології, професора О.Р. Копієвську.

На посаді Директора Інституту сучасного мистецтва працює Кулиняк М. А., очільник Міністерства культури і туризму (2010-2012 рр), з 9 грудня 2010 р. – Міністерства культури України, кандидат мистецтвознавства, доцент. Кафедри, що складають структуру інституту: кафедри хореографії (очолює Вантух М. М., Герой України, керівник заслуженого академічного ансамблю танцю ім. П. Вірського); кафедра сценічного мистецтва (до квітня 2022 р. кафедру очолювала Хоролець Л. І., перший міністр Незалежної України, народна артистка України; нині очолює народний артист України В.Гирич, а кафедри присвоєно ім'я Лариси

Хоролець); кафедра академічного і естрадного вокалу та звукорежисури (очолює Бобул І. В., народний артист України).

Посаду директора Інституту дизайну та реклами обіймає Андресюк Б. П., доктор політичних наук, кандидат економічних наук, професор. Кафедри, що складають структуру інституту: кафедра графічного дизайну (очолює Коваль Л. М., доктор технічних наук за спеціальністю «Технічна естетика»), кандидат мистецтвознавства за спеціальністю «Дизайн», доцент, член Співки дизайнерів України); кафедра дизайну середовища (очолює Омеляненко М. В., доктор технічних наук, кандидат архітектури, доцент); кафедра рисунку, живопису та скульптури (очолює Куц А. В., народний художник України, дійсний член (академік) Академії мистецтв України); та діють технологічно обладнані мистецькі творчі студії. Інститутом практичної культурології та арт-менеджменту управляє Дичковський С. І., доктор культурології, доцент. У структурі інституту діють підрозділи: кафедра арт-менеджменту та івент-технологій (до травня 2022 р. очолювала Копієвська О. Р., нині керівництво кафедрою тимчасово суміщає С.І.Дичковський), кафедра культурології та міжкультурних комунікацій (очолює Овчарук О. В., доктор культурології, професор); кафедра мистецтвознавчої експертизи (очолює Федорук О. К., академік Національної академії мистецтв України, доктор мистецтвознавства, професор); та діє Центр експертизи культурних цінностей. Центр неперервної культурно-мистецької освіти очолює Шевченко І. О., кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри культурології та міжкультурних комунікацій, заслужений працівник культури України.

У структурі ЗВО є Відділ забезпечення інформаційної діяльності (Мас-медіа центр), який очолює Соболевська С. О., та Психологічна служба (очолює Стаднік О. Ф.). Отже, НАКККіМ має належний кадровий науковий, управлінський, мистецький, мистецько-технологічний склад, що ефективно забезпечує функціонування закладу. Зосередження такої кількості видатних діячів в галузі культури і мистецтва дозволяє зробити висновок про можливість організації, реалізації закладом проєктів культурно-мистецької діяльності різного масштабу, від внутрішніх, локальних – до глобальних, міжнародних.

У структурі операційної системи НАКККіМ є дві студії звукозапису (навчальна, професійна та практично-виробнича,

студентська), операторсько-монтажний відділ, редакційно-видавничий відділ, видавничий комплекс, сучасні хореографічні класи, навчально-наукова виробнича лабораторія сучасних технологій проєктування і будівництва ландшафтних об'єктів, лабораторія менеджменту, мультимедійний центр, центр масових комунікацій, достатній сценічний та аудиторний фонди, інформаційно-обчислювальний центр, комп'ютеризовані аудиторії, два інтернет-центри, спеціалізовані аудиторії фахової індивідуальної роботи, наукова бібліотека, а також фахові мистецькі виробничі підрозділи, що здійснюють освіту та практичну діяльність: проєкти мистецького і культурного виробництва фахових напрямків сценічного виконавської майстерності (академічний, естрадний вокал), театрального мистецтва (акторська, режисерська майстерність), хореографії (народної, сучасної, бальної); аудіо-візуального виробництва (звукорежисури, операторсько-монтажний відділ), управління в галузі культури та мистецтв (менеджмент соціокультурної діяльності, менеджмент івент-технологій), графічного виробництва (графічний дизайн), художнього виробництва (рисunek, живопис, скульптура, дизайн інтер'єру, ландшафту); культурологічного, мистецтвознавчого відділів (відділ мистецької експертизи).

Важливим фактором є наявність інститутів аспірантури, докторантури, діяльність спеціалізованих вчених рад, розвинута система наукової, методологічної, культурної та мистецької інтелектуальної взаємодії. ЗВО має фахові видання, затверджені МОН України й низкою міжнародних наукометричних баз. Щороку в НАКККіМ проходять Міжнародні й Всеукраїнські конференції, відбуваються захисти дисертаційних досліджень. Операційна система ЗВО забезпечена необхідним адміністративно-організаційним забезпеченням: має центр виховної та культурно-дозвілєвої роботи, гуртожиток, залу студентського дозвілля, спортивний майданчик, бібліотеку, їдальню, буфет та інші функціональні відділи, необхідні для забезпечення роботи закладу.

Заклад має регіональні структури: Чернігівську філію; Рівненський центр підвищення кваліфікації та перепідготовки працівників культури НАКККіМ, Бобровицьке відділення по підвищенню кваліфікації та перепідготовки працівників культури. Отже, НАКККіМ має необхідну матеріально-технічну базу для реалізації культурно-мистецьких проєктів різного масштабу.

Опитування фахівців було поведене в два етапи, в період з 23 до 26 вересня 2021 року та в період з 19 по 21 січня 2022 року. Респондентами в довільному порядку було обрано дев'ять управлінців, фахівців, митців у галузі культури та мистецтва, що працюють в ЗВО НАКККіМ.

Список респондентів: Василь Гнатович Чернець, ректор НАКККіМ (1985-2022), доктор філософії (ЮНЕСКО, 1993 р.), професор (1992 р.), заслужений працівник освіти України (2001 р.), член колегії Міністерства культури України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки (2005 р.), академік АН Вищої школи України, член Спілки журналістів України, Почесний академік Академії мистецтв України; Хоролець Лариса Іванівна, професор, завідувачка кафедри режисури та акторської майстерності, народна артистка України, Перший Міністр культури незалежної України; Іво Васильович Бобул, професор, завідувач кафедри академічного та естрадного вокалу та звукорежисури НАКККіМ, народний артист України; Садовенко Світлана Миколаївна, професор, заступник завідувача кафедри режисури та акторської майстерності, доктор культурології, кандидат педагогічних наук, доцент, старший науковий співробітник, заслужений діяч мистецтв України, член Асоціації діячів освіти та виховання та Асоціації діячів естрадного мистецтва Національної Всеукраїнської музичної спілки України; Тетяна Федосіївна Брайченко, заступник завідувача кафедри академічного і естрадного вокалу та звукорежисури, доцент, кандидат педагогічних наук, відмінник освіти України; Фемій Мансурович Мустафаєв, народний артист України, професор кафедри академічного і естрадного вокалу та звукорежисури НАКККіМ; Віктор Іванович Степурко, композитор, професор кафедри академічного і естрадного вокалу та звукорежисури; Володимир Валерійович Дьяченко, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри академічного і естрадного вокалу та звукорежисури НАКККіМ, член спілки звукорежисерів України; Андрій Андрійович Волошин, виконавчий продюсер, оператор, мистецько-технологічний фахівець та експерт в галузі кіновиробництва, фахівець 3D лабораторії НАКККіМ.

Опитування складалося із 10 питань. Питання та деякі з відповідей респондентів висвітлені в статті та актуалізовані у висновках публікації. Стаття є результатом польових досліджень дисертаційної роботи. В повному обсязі результати опитування містить

кваліфікаційна робота Комара В. О. на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 034 – Культурологія «Інституціональні засади функціонування проєктів в сучасному культурно-мистецькому середовищі України». Нижче представлений перелік запитань та стислі відповіді респондентів.

1. Як Ви оцінюєте рівень фахового професіоналізму та творчий потенціал учасників мистецької діяльності в НАКККіМ?

Всі учасники опитування високо оцінюють рівень фахового професіоналізму та управлінський, творчий потенціал учасників мистецької діяльності в НАКККіМ, показують обізнаність про мистецькі та творчі проєкти митців та фахівців ЗВО, акцентують увагу на значному потенціалі кадрового ресурсу НАКККіМ: управлінському, науковому, мистецькому, експертному.

Зокрема, Чернець В. Г. зазначає: «Без зайвої скромності скажу, що високо оцінюю. Свідченням тому є факт, що в академії працює ціла плеяда відомих діячів в галузі культури і мистецтв, народних артистів, заслужених артистів та діячів мистецтв, заслужених працівників культури, освіти, понад 50 людей з такими високими званнями. Я пишаюсь цим колективом, пишаюсь людьми, які тут працюють. Я думаю, що свідченням високого професіоналізму може служити й те, що наша академія, єдина серед мистецьких закладів вищої освіти, має найвищий рейтинг європейських роботодавців, «Н+». Тобто дипломи, видані нашою академією, не потребують нострифікації в Європі».

Хоролець Л. І. дає таку відповідь: «Як дуже високий, конкурентно спроможний. Наші студенти працюють у різних закладах, театрах, організаціях, на телебаченні, в кіновиробництві, на радіо, в різних департаментах місцевих державних організацій по влаштуванню різних заходів, шоу-програм, видовищ до відповідних дат і державних свят. Наші студенти із професійної, світоглядної точки зору, патріотичного налаштування, компетентності, фактично ідуть вперед. Вони виховані як індивідуальності, особистості, тому вони завжди приковують увагу публіки та роботодавців».

Бобул І. В.: «Добре. Кожен рік різні люди, студенти. Наші педагоги стараються зробити все можливе, та іноді, не можливе, для того, щоб навчити правильно співати, вірно розуміти музику, привчають студентів до якісної музики. У нас є професійні педагоги з естрадного та академічного виконавства, звукорежисури. В інших підрозділах працюють фахівці-

хореографи, дизайнери, менеджери, культурологи».

У процесі проведення опитування Дьяченко В. В. розповів про мистецьку діяльність в НАКККіМ протягом двадцяти років роботи в ЗВО. Експерт зазначає: «Я радію якісним змінам, що відбуваються в академії, на професійному ринку мистецьких послуг та коли бачу якість продуктів наших колег, студентів, творчих колективів. Завдяки таким духовним лідерам, як Чернець В. Г., і розвивається наша культура, і академія зокрема. У нас дуже вдале розташування. Великий внесок вносять мистецькі кафедри, кафедри дизайну. У нас чудовий благоустрій, це всі відзначають. Вся наша команда грає велику роль, бо з колективної єдності та спільної праці народжуються професійні проєкти і справжні митці. Інколи ці заходи бувають вельми складними (озвучування, підготовка, запис, транспортування, трансляція, аудіо-візуальне виробництво). Це серйозний технічний рівень. І академія робить це з кожним роком все краще».

Результати опитування експертів Садовенко С. М., Брайченко Т. Ф., Мустафаєва Ф. М., Степурка В. І., Волошина А. А., також свідчать про переконаність респондентів у високому рівні професіоналізму керівних та мистецьких кадрів ЗВО, надають інформацію про діяльність мистецьких шкіл, колективів, ансамблів, фестивалів, конкурсів, активній діяльності окремих педагогів, що формують мистецькі школи, а також наголошують на фаховості випускників закладу.

2. Дайте оцінку управління в галузях культури та мистецтв. Задане з метою виявлення проблемних питань в полі інституціональної взаємодії сектору публічного управління в галузях культури та мистецтв.

Всі опитані респонденти-управлінці відзначають важливість фахового управління діяльністю в галузях культури та мистецтва. Фахівці відзначають слабку комунікаційну взаємодію підприємств в галузі на державному рівні, стихійний характер уваги органів публічної влади до проблем сектору, відсутність системної взаємодії в державному секторі інституціонального управління в галузях культури та мистецтв.

Чернець В. Г.: «Я думаю, що оцінку дає насамперед мистецька спільнота. Я спілкуюся з багатьма діячами культури і мистецтв, і останнім часом дуже багато нарікань звучить на наше Міністерство культури як на державну

структуру, яка, на жаль, не є тим модератором нашого мистецького процесу. Якось немає з боку міністерства ініціативи, бажання підтримати знизу якісь хороші ідеї, ініціативи наших діячів культури і мистецтв. Погано вплинула на процес управління, на жаль, децентралізація. Нова система управління, нова архітектоніка управління вдарилася по закладах культури. Оскільки культура, освіта, є фундаментальними в процесі державотворення, то я сподіваюсь, що наша держава схаменеться, і буде більше уваги приділяти не тільки культурі, а й самому процесу, схемі управління культурою, тому що як би хто не казав, що творчий процес є самодостатнім, – митці самі все роблять, потрібні структури управлінські, які би допомагали. Вважаю, що система управління закладів культури та мистецтв потребує значного поліпшення, вдосконалення на державному рівні».

Степурко В. І.: «Має бути якимось управлінське начало на рівні міністерства. Можливо, тому що наш ЗВО і взагалі ця система знаходиться і в міністерстві освіти, і в міністерстві культури, і фактично залишається ні там, ні там. Тому мені здається, що має бути загальнодержавна політика, яку я поки що не відчуваю. Це відбувається на рівні ініціатив ректора, проректора або завідувача кафедрою, керівників колективів чи самих викладачів, в яких є зобов'язання, бо в нас є зобов'язання позакласної роботи. Але ми стикаємося з тим, що про все це ми домовляємось самотужки».

Брайченко Т. Ф. «Потрібно бути ближчими до народу. Нормативно-правова, адміністративна та інша документація – це добре, а іншого – ми не відчуваємо, можливо, я чогось не знаю».

Хоролець Л. І.: «Мені здається, що якраз в управлінських сферах є наші представники, але мені б хотілося, щоб нам більше довіряли. На жаль, у нас захоплюють владу ті, хто з позиції політичної доцільності, впливають на поверхню. І це не завжди відповідає ні вимогам порядності перш за все, моральності, і кваліфікації управлінців. Це я можу сказати про, наприклад, київську ситуацію. Призначають людей, особливо в театрах, коли відходить покоління, що дотримується класичного театру і не заперечують новачків, вони дозволяють собі таку брутальність викидати вистави, починати все з нуля, з себе. На жаль, ситуація залишає бажати кращого, оскільки присутня ненормативна лексика, є абсолютно брутальні мізансцени... тобто, весь мотлох, який уже давно на заході відійшов, підноситься нам, як ноу хау. Це дуже прикро, тому що хвиля нових акторів, що вихована в

академічних традиціях, але позбавлена найсучасніших засобів, змушена пристосовуватись до, вибачте, недолугих і керівників, і режисерів, оскільки часто це все поєднується в одній особі – в режисері. Він і продюсер, директор, і художній керівник. Ось це безглуздя, яке я пам'ятаю ще з міністерського крісла – не припустимо. Я дуже хочу налаштувати молодь до того, що сценічне мистецтво колективне, воно мусить бути націлене і орієнтоване на людину. На сцені, на крупному плані, якщо це кіно, інші види мистецтва, і на глядача, який прагне життя людського духу. Тому ніякими феєрверками, піротехнікою та технологіями ми не замінимо живого актора на сцені, тим паче взаємодії людей. Також мене дуже непокоїть питання мови. Це питання життя, це питання України, як такої. Це ще й мислення. Я за всі мови, які тільки в людини є, і якими вона володіє, але оскільки вони своєї не навчилися, не полюбили її і не можуть закохувати в неї наше населення, щоб вони ставали нашими громадянами, то вони, звичайно, не фахівці в професійному плані. Українська мова за всю історію знищення заслужила хоча б якісь преференції. Мій батько отримував значно меншу зарплатню. Вчительська, викладацька зарплатня...ці люди подвижники. Їх місія – віддавати. Але чомусь російська мова ще й досі часто і там. Тому нам слід просувати напевне власні цінності. В українській літературі, і сучасній, і модерній, дуже велика увага приділена цінності. Медициною доведено, що українська мова – цілюща. Тому, що вона вистраждана, вистраждана великою кількістю поколінь, і неспроста вона жива, і не спроста Шевченко, він з тих, хто її рятував, і врятував. З приводу керівництва підприємств в галузі – велике питання, тому важко академії. Я б дуже хотіла, щоб там були саме державники. Державники, які б виховували, а не принижували суспільство всілякими шоу. Не може мистецтво складатись з одного не вельми майстерного гумору».

Садовенко С. М.: «Моя відповідь буде така: як можна було прибрати з навчальних планів, програми шкільної програми фольклоризм, народознавство в ЗОШ? Як можна виховувати дітей без знання своєї історії? Ми маємо розуміти підвалини культури нашого народу, які основи, постулати, що були збережені й передані нам через століття, а ми зараз взяли і опустили вниз, наче цього не було ніколи. Український народ нараховує 500 тис. записаних народних пісень, і до 3 млн. незаписаних. Який ще народ може похвалитися

таким надбанням і як таке могло статися, щоби у нас зараз в школах не було фольклоризму, нео-фольклоризму, інших інструментів нашої культури? Ми маємо передавати надбання того, що відбулося, і саме цим ми займаємося в зразковому творчому колективі, театрі пісні «Ладоньки». Ми починаємо навчання з дітьми з дворічного віку, починаючи з дитячих пісеньок, забавок, примовочок, колядок, шедрівок. Знаєте, не дарма в Японії в кожному ЗВО, не лише мистецького спрямування, студент має знати 300 японських пісень. Чи знаємо ми стільки ж українських пісень? Може, назбираємо по мелодії 50–100, але слів до кінця ми не знаємо. Мелодій теж не знаємо. Я не можу сказати, що це ганьба, але це наша історична спадщина. І ми не мусимо ганьбитися, нам слід вчити та знати нашу культуру, заповнювати лакуни і наповнювати наших студентів тим, що ми знаємо. І в красивому терміні «відродження» повинні розуміти, насамперед, «вивчення», а тоді уже й буде відродження, відновлення. Брати народні пісні, мелодії, і осучаснювати їх. Це варто розуміти, тоді все стає на свої місця».

Респонденти Бобул І. В., Мустафаєв Ф. М., Дьяченко В. В., Волошин А. А., звертають увагу на першочергову важливість фахового управління в процесі мистецького і культурного виробництва та відзначають фундаментальний вклад Ректора НАКККіМ в управління та розвиток ЗВО НАКККіМ.

3. Що можете сказати про участь працівників та студентів в мистецькій діяльності Вашого підрозділу (ЗВО) в НАКККіМ?

Чернець В. Г.: «В нас є традиція – проводити творчі звіти НАКККіМ. Творчі звіти ми проводили на базі театру Національної опери України, Національного академічного драматичного театру імені Івана Франка, в залі Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського. Вони засвідчують рівень майстерності, рівень потенціалу мистецького, творчого, наших студентів. І те, що ми на конкурсних засадах відбирали для концертної програми творчого звіту номери найкращих виконавців, і могли абсолютно легко двогодинну творчу програму виставити на сцені Опери, наприклад, при повному залі, і я пам'ятаю оцінки, які давали глядачі нашим студентам, їх виступам. Тобто я вважаю, що для мистецького закладу вищої освіти наш рівень підготовки студентів дуже високий. І що важливо: в них є велике бажання частіше виступати на сцені. Наші студенти активні в творчому процесі. Єдине, що нам дійсно

заважає, – це постійний карантин вже понад два роки, але ми буквально навесні плануємо знову творчий звіт, на базі одного з театрів, або на базі Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського. Обов'язково студентів треба виводити на сцену. Вони повинні її відчувати, і постійно бути в формі».

Бобул І. В.: «В академії бувають локальні та виїзні концерти. Зараз іде підготовка до щорічного звітнього концерту, присвяченого 50-річчю академії. Підбираємо найкращих студентів для участі в концертній програмі. Робимо акцент на, так би мовити, більш професійних студентах останніх курсів (3–4), оскільки вони на фаховому рівні можуть уже виступати на великих концертних майданчиках, представляти академію».

Мустафаєв Ф. М.: «Приходьте до нас на концерти, у нас постійно щось відбувається. Я часто їжджу до хлопців на фронт, проводимо й там, не лише на сценах великих залів, концертну діяльність. Ось готуємось до концерту мого класу в НМАУ імені П. І. Чайковського, є концерти інших педагогів. Влітку дали концертну програму моїх учнів на Співочому Полі. Знову ж таки, ми беремо участь у всіх основних заходах академії. Тож слідкуйте за нашими афішами».

Садовенко С. М.: «Участь наших студентів в житті мистецтв насправді дуже широку палітру, і нашу студенти не тільки режисури та акторської майстерності, але й академічного та естрадного виконавства (я працюю також і на кафедрі академічного і естрадного вокалу та звукорежисури, і маю інформацію по двох кафедрах). Я з впевненістю можу сказати, що географія виступів наших педагогів та студентів велика, при чому конкурси абсолютно різноманітні, – це і вокальне мистецтво, і театральна сфера, хореографія. Звукорежисери завжди допомагають нам на заходах. В минулому році на «Шевченківських читаннях» у нас було 500 учасників. Ми зустріли та успішно розподілили всіх учасників по локаціях. У нас було 4 склади журі. Все це відбувалося у нас в Лаврі. Очоловав вокальне журі народний артист України Мустафаєв Ф. М., головою театального журі була Хоролець Л. І., також ми запрошували видатних представників професійної сфери театральних колективів, інших театральних сфер – Народних артистів із театру І. Франка: Яблонська Г. Г. Неволов В. В., Недін Л. Дитяче журі очолювала я – тобто, це був потужний конкурс, двадцять п'ятий конкурс читців, театралів, і я вже двадцять п'ять років є його керівником. Усі

студенти, які навчаються безпосередньо на моїх парах, брали участь в заходах, були задіяні в організації та проведенні конкурсу. Подвір'ям академії ходили від маленького до поважного віку учасники в національних костюмах, і робили відкриття, тому що багато людей просто не знали, що на території Лаври існує такий чудовий навчальний заклад національного рівня. Звичайно, хочеться це відмітити. І театр «Шарж» Кратко Ю В. Всі були зацікавлені. Також брали участь Сорока І. І., Шлемко О. Д., наші педагоги й відомі практики. Ліфінцева Г. О. брала участь в організації, адмініструванні заходу, проводила екскурсії... Це насправді незабутні моменти, які люди понесуть з собою крізь усе життя».

Брайченко Т. Ф.: «Я вважаю, що кожен викладач-вокаліст зі свого класу повинен кожен раз якусь людину виводити, це було б доречно. Такого, на жаль, немає. Я знаю, що люди виводили студентів на конкурси. Наприклад, Овсяннікова Н. Ю., Лукашова О., Мустафаєв Ф. М., це найбільш активні». (Комар В.: Чи існує на Вашу думку необхідність створити фахову цифрову базу найбільш активних студентів, з портфоліо та переліком досягнень?). Брайченко Т. Ф.: «Так, нам іноді цього й не вистачає, щоб відслідковувати результати цієї роботи. Існує факт, що багато хто приходить на наші сімейні свята, дає відгуки, приводять до нас потім вчитись своїх дітей, знайомих, сусідів. Це одразу ж видно, бо кожен приходить і каже: «тут вчився мій брат, друг, сусід, і він порекомендував цей заклад». Це процес конкретизований і націлений, причому ідуть до конкретних викладачів. Це вже свідчення школи. Мистецької, вокальної. Це дуже приємно».

Респондент Хоролець Л. І. зазначає: «Наші студенти дуже ініціативні, і вони не обслуговують тексти, а вони намагаються глибоко їх збагнути, а потім передати собою. Знаєте, це така колосальна якість, що мені самій не завжди це вдавалося. І тому коли я бачу це на студентах, – це моя мрія. Я просто тішуся, коли я бачу наскільки це неймовірно і що це можливо».

4. Розкажіть про Ваше бачення розвитку сучасного мистецтва в концертній діяльності НАКККіМ?

Чернець В. Г.: «Зараз академія є базовим закладом на рівні Міністерства освіти і науки України для проведення Всеукраїнського творчого конкурсу «Квітуча Україна» для фахівців з дизайну нашого, українського. Також ми є базовим закладом вищої освіти для

проведення Всеукраїнської наукової олімпіади серед студентів. І третє – ми в цьому році обов'язково станемо організаторами Всеукраїнського фестивалю української сучасної пісні. Я віддав відповідне доручення Директору Інституту сучасного мистецтва, завідувачам кафедр та іншим. Ми обов'язково станемо організаторами такого фестивалю і я думаю, що це допоможе нам відкрити нові таланти, взагалі допоможе для справи розбудови нашого українського музичного вокального мистецтва. Ще ми будемо створювати концертну бригаду. Ми її умовно називаємо «Студентська філармонія». Назву ще придумаємо, але аби в нас була постійно діюча така творча мистецька студентська група, яка би змогла презентувати Академію в регіонах України, демонструвати свої таланти, і заодно добру справу зробити для формування іміджу Академії. Тобто участь студентів в мистецькій діяльності Академії, якщо Бог дасть, і не буде ніяких локдаунів, буде різко активізована».

Бобул І. В.: «Перші курси фактично ще не готові до активної концертної діяльності, а старші курси можуть взяти участь в тому чи іншому проєкті, концертній програмі, як тільки запросять. Фаховий рівень вокаліста значною мірою залежить від репертуару, оскільки треба мати свої композиції, щоб не співати, що хтось співає, оскільки це на професійній сцені не прийнято. Тут є багато роботи для співака або співачки, яка хоче продовжити свою роботу на сцені. Я гадаю, що з третього курсу уже слід шукати собі репертуар. Послухати записи, подумати про стиль, подумати про пошук студії. Підшукати директора, Вклинитись в концертні програми та інші заходи».

Брайченко Т. Ф.: «Раніше існував ряд питань, що перешкоджали активній концертній діяльності НАКККіМ. Це відсутність виїзного концертного комплексу обладнання, який не було змоги використовувати в гастрольно-концертній роботі. Зараз ситуація з апаратурою значно краща: академія вкомплектована повним чином, і ми вже не страждаємо. Але питання в транспорті. Та найбільше питання – в людині, яка здатна це організувати. Це продюсер. Це дуже й дуже не просто. Потрібна людина, яка це хоче реалізувати і вміє, бо бажають багато, а не вміють. Це головне».

Садовенко С. М.: «Розвиток концертної діяльності – питання кричуще, тому що насправді мало концертів в академії. Шкода, тому що у нас є що показувати. Є кого показувати, представляти, демонструвати. Хочу сказати, що багато студентів та викладачів не мають можливості виступати. В

Києві майданчиків для виступів обмаль, і ніхто в державі не переймається тим, щоб ці майданчики будувати. Я думаю, що, може, на кшталт того, щоб раз на тиждень-два, наприклад, з 11.00 до 12.00 ми робимо творчі зустрічі, і давати кожній кафедрі проявити себе на сцені в цей час. Таким чином, ми би хоч частково заповнили брак практичного досвіду студентів, творчим наповненням життя академії, давати можливість звукорежисерам появляти себе в звуці, нашим юним вокалістам, акторам, хореографам 2–3 курсу виходити. Це для них велика сцена. Кожного тижня є якісь дати й заходи. Можна це суміщати. І запрошувати на заходи всіх студентів академії. Тут ми можемо слухати всіх. І мені здається, що це цілком реально втілити. За рік таких заходів можна досягти значних результатів, оживити життя академії. Хоча, скажімо, театру «Шарж» вистачає роботи, але це все відбувається за межами академії. Як там і що, мало хто знає. А хочеться знати своїх артистів».

Волошин А. А.: «Слід, в першу чергу, звернути увагу на мультикультурні проєкти, що може представляти НАКККіМ. Створювати мистецькі комунікації, займатись організацією масштабних проєктів, де будуть задіяні студенти всіх чи більшості освітніх проєктів. І лише практична діяльність, де студенти розберуться в процесі, і як слід взаємодіяти».

Степурко В. І. відзначає: «Що стосується спілкування колективів академії з колективами інших ЗВО, то тут потрібна ініціатива не лише викладачів, мистецьких колективів, а якась потужна державна програма такого спілкування не просто між колективами, ЗВО, скажімо, в Києві, а і загальнодержавного, можливо, міждержавного формату, щоб це були не покинуті напризволяще окремі колективи, які самі шукають кошти для виступів».

Респонденти Хоролець Л. І., Мустафаєв Ф. М., Дьяченко В. В., наголошують на потребі активізації програм державної опіки мистецькою, в тому числі концертно-гастрольною діяльністю ЗВО, відсутності об'єктивізованих за допомогою засобів держави засобів публічної реалізації молодого митця (державні відбори кращих митців на конкурсній основі, безоплатне навчання кращих та безпосередня практична участь в організації, виробництві, трансляції, розповсюдженні мистецьких товарів ЗВО), потребі практичної сценічної реалізації мистецької та культурної діяльності ЗВО.

5. Значення та суть ціннісного наповнення сучасного культурного продукту (твір, номер, мистецька вистава, шоу-програма) для українського суспільства.

Чернець В. Г.: «Як на мене, мистецтво повинне працювати на державу, на просту українську людину, воно повинно давати їй насагу, сили. Я вам скажу, не тільки насагу й сили, а і формувати людину. Ми багато говоримо про те, що у нас і досі не сформована національна ідея. Мистецтво тут може дуже багато зробити, дуже багато. От візьміть те, що абсолютно в нас у кожного під рукою: творчість Шевченка Т. Г. Якщо взяти його поему «І мертвим, і живим, і ненародженим...», – там абсолютно чітко розписана вся програма життя українського народу і будівництва української держави. Ми колись навчальний рік починали з читання цієї поеми. І в людей на очах сльози були, коли вони чули, що Тарас каже, а ми робимо все навпаки. То я до чого кажу: наприклад, взяти творчість Шевченка і на її базі зробити мистецькі такі речі, заходи. Ідеться про зміст і вплив мистецтва на ціннісне формування суспільства. І широко звернутись до такого ціннісного джерела, як Шевченко Т. Г., ми могли б в мистецькому форматі: вечори творчі, мистецькі заходи різного роду, аж до опери, мюзиклу. Взнявши за літературну основу твори Шевченка, ми зможемо пояснити, що ми повинні робити для творення держави, для покращення свого життя, життя суспільства. Тому що ми вже стільки помилок наробили за тридцять років існування держави, а наука на поверхні лежить. Я хотів би, щоб люди, які почують мене, знали: Шевченко Т. Г. надзвичайно сучасний. Він творив сто п'ятдесят років тому, але дуже сучасний, тільки треба уважно читати. Наші усі українські народні пісні, і естрадні, вони дуже сюжетні, змістовні. Кожна пісня – це поема, це повість, це розповідь про людське буття. В тих піснях – душа народу. Це пісні, які виховують людину, повчають людину, навчають людину. Ось що треба використовувати в мистецтві, якщо говорити про зміст творів мистецтва та його ролі в формуванні суспільства. Ми унікальний народ, який має все, що нам потрібно для розвитку свого національного суспільства, наші предки усе нам дали, ми вже маємо готовий матеріал. І нам тільки треба, як Шевченко писав нащадкам, він написав про нащадків писав погано, але ж ми теж поки погані нащадки. Але, як нащадки мудрі, ми повинні це все використати для створення майбутнього держави, і для формування нашого молодого суспільства».

Хоролець Л. І.: «Воно полягає в усвідомленні того, що цінність і є продуктом. (Комар В. Скажіть, будь ласка, а якщо розвивати цю тему, то які основні цінності

повинні супроводжувати створення мистецького продукту?). Хоролець Л. І.: «Мораль. Розуміння того, з чого починається криза – це аморальність. Тому треба застосувати весь наш ресурс в боротьбі з аморальністю. На звички до брехні. До імітації. До паплюження всього і вся – наших традицій, звичаїв, я не кажу вже мови. Треба все ж таки звертатися ще й до інтелекту, тому що дуже багато недоопрацювань по лінії батьківського виховання: не було кому, і вже ціле покоління виросло, яке недовиховали через всі ці реформи та псевдореформи, і не дали змоги. Цей величезний пласт, який був до радянського часу, під час радянського часу...не можна викидати з купелі дитину».

Мустафаєв Ф. М. «Високе мистецтво саме по собі є цінністю. Але його досягнення не легка справа. Все прекрасне – цінність. Наші народні українські традиції та звичаї. Професійність. А ще: ти сам маєш палати, мов смолоскип. Інакше діти та глядачі не повірять».

Степурко В. І.: «Ну як на мене, то суть ціннісного наповнення полягає в тому, наскільки воно має духовні засади. Коли я кажу духовні засади, я маю на увазі якісь гуманітарні проблеми, проблеми, наприклад, екології, загальнолюдські проблеми. Інша справа, якими засобами можна це реалізувати. Можна ж і засобами авангарду. В цьому напрямку є також видатні твори. Наприклад, з приводу твору Євгена Станковича «Концерт для скрипки з оркестром», можна сказати, що це плач за Україною, хоча там фольклор перемішаний з авангардними засобами. Як ми знаємо, авангардні засоби більше пристосовані для того, щоб висловити якісь негативні образи, емоції. Як ми знаємо, ХХ сторіччя – це епоха жахливих катаклізмів, страхітливих війн. Воно ж і породило цей напрямок в мистецтві. Оскільки це нікуди не зникає з нашого життя, тому митці й використовують ці засоби. Отже, не важливо, якими засобами, важливо – яка спрямованість цього мистецтва, так я вважаю, це в яких завгодно напрямках мистецтва».

Брайченко Т. Ф.: «Я на кожному занятті про це кажу. Люди, підіймайте планку. Вивчайте кращі зразки в кожному жанрі, стилі академічного та естрадного мистецтва. Є кращі зразки. Не шукайте для себе легких шляхів, а беріть цінності високої культури. Тобто, в естрадному мистецтві шукайте кращі зразки, пропагуйте, не забувайте, що ви вчитеся не лише для того, щоб вийти на сцену і покрасуватися. Ви – пропагандисти високого мистецтва. Ви маєте закладати в глядача розуміння, що таке високі зразки естрадного

мистецтва, я вже мовчу про академічний спів, – там це закладено в основі. Але і в естраді слід не збиватися на низькопробні зразки.

В нашій репертуарній політиці ми дотримуємося кращих, еталонних зразків вокально-музичного мистецтва, в тому числі й сучасного. По-перше, національна основа врахована обов'язково завжди. По-друге, проблема із веселим вітчизняним репертуаром. Тільки концерт – просиш: «Заспівайте якусь українську, веселеньку, щоб хотілося після цього жити, діяти, літати!» Шукайте нові образи, нові теми! Студентам це важко робити. Тут уже можуть допомогти лиш викладачі. Всі знають, що зараз треба наповнювати репертуар сучасними піснями, які б відповідали духу цього часу. А який дух? Прагнення до нового життя. Красивого життя, наповненого ідеями. Намагатися зробити щось для людей, для суспільства, досягнути кращих моментів життя! Це нормально. Ну і основа – на своїх традиціях, на своїй культурі. Рідній».

Садовенко С. М. відзначає: «Цінності у кожного свої, і у кожного народу свої цінності. Масару Ібука, японський скрипаль, сказав: «Після трьох вже запізно». До трьох років закладаються ті цінності, які ми маємо дати дитині. І тільки до семи років мозок дитини зростає від 90% до 100%. Тобто, лише до семи років є момент «закласти наші цінності». Все. Те, що ми закладаємо, буде потім нам відгукуватися. Після цього є процес виховання, він впливає. Я щаслива, що маю можливість від пуп'янка до свідомої людини виховувати ці цінності. В моєму понятті все саме найкраще і є цінності. Це дуже велике запитання. Треба берегти і тримати в своїх руках наше майбуття».

У ході проведення опитування респондент Бобул І. В. наголошує на важливості практичної праці студентів, підготовки власного репертуару, підбору управлінського, мистецького, мистецько-технологічного персоналу. Фахівці мистецько-технологічного сектору Дьяченко В. В., Волошин А. А., кажуть про перспективну можливість використання студій звукозапису, творчих лабораторій, інформаційних ресурсів ЗВО для технічного супроводу та забезпечення повних циклів мистецького і культурного виробництва.

6. Ваше розуміння ролі продюсера в процесі створення мистецького продукту?

Чернець В. Г.: «У нас в Україні продюсерський рух, я би сказав, дуже аморфний, камерний. Я би назвав чоловік п'ять-шість продюсерів, які знані, які роблять свою справу. Ми як академія, яка займається

підготовкою керівних кадрів, свого часу відкрили спеціальність «Продюсер». І ми набрали навіть чоловік вісім-дев'ять студентів. Цікаву програму відпрацювали. Але виявилось, що читати для них нема кому. Продюсери наші українські кажуть: «Ви мало платите». Я розумію, їх час дуже цінний. А прийти й працювати за ці копійки, які платить заклад вищої освіти за годину професору, ніхто не хоче. Ми запрошували цікавих людей, майстер-класи проводили, але дуже складно було організувати навчальний процес. І я щасливий, що ми випустили вісім чоловік. Четверо з них, я точно знаю, працюють за спеціальністю. Ми потім припинили набір на цю спеціальність, тому що розуміли, що немає викладацького складу. Академія, розуміючи всю важливість продюсерського руху, спеціальності, професії продюсера, щорічно проводить Міжнародну науково-практичну конференцію по розбудові продюсерського руху в Україні («Діяльність продюсера в культурно-мистецькому просторі ХХІ століття»). Ми запрошуємо цікавих фахівців із-за кордону, і наші всі залюбки на цю конференцію приїжджають і приходять продюсери, київські зокрема, і дійсно, є цікава дискусія. Є цікаві напрацювання, які використовуються продюсерами. Матеріали нашої дискусії, обговорень, ми виставляємо на сайті Академії».

Хоролець Л. І.: «Вона очільна. Його роль – створення взаємодії між всіма учасниками мистецького процесу творення. Організація та надання вектору мистецького проекту, але без волонтаризму, тому що зараз, наприклад, дуже багато знімається фільмів на російські гроші, і беруть абсолютно випадкових для цього процесу людей. Вони дають роботу своїм же артистам. Наші там теж починають виходити, тому що у нас вродливі дівчата та хлопці, і розумні, і кваліфіковані, та все одно там іде в такий спосіб, що більшою частиною там знімаються російські актори. І це не правильно, тому що наші мусять напрацювати. Але нам, все ж таки, потрібне квотування, тому що якщо воно нишилося будемо говорити починаючи ще до царських часів, то так само потрібно дати нашим митцям зараз підтримки».

Садовенко С. М.: «Від створення продукту до його продажу довгий шлях, і цей шлях продюсер проходить разом зі своїми товарами в процесі їх виробництва. Вкладається в образ, ідею створення, образ виконавця. Виконавець – це бренд. Створення бренду, музичний твір, імідж. Ім'я продюсера також бренд. На сьогодні ім'я Садовенко вже теж бренд, тому що це «Ладоньки», там Садовенко. Де Садовенко, там

і «Ладоньки». Я також продюсую і нашу кафедру, але ж замало часу поки пройшло, але вже є паростки. Скільки ми з «Ладоньками» робимо концертів на рік? Хто їх продюсує, виводить на сцени, великі сцени? Від сцени в центрі Парижу? Звичайно, нам дуже допоміг фонд Кучми Л. Д., ми є стипендіатами. Ми були в Парижі, і в Румунії, в Амстердамі і в Німеччині. Але для дітей, для їх батьків, не має значення, з ким ти комунікуєш. Але, по-перше, потрібен репертуар. А репертуар складається з того, що накопичується за весь період навчання дітей в «Ладоньках», вони прийшли в 2 роки, а зараз, наприклад, Нікольська М., Нікольська А., в цьому році вступили до нашої академії. Коли вони приходять, мені з ними настільки легко (я веду в них заняття)! Тому що вони виховані, розуміють, що треба зробити, показати чи проявити, створити чи бути задіяними в процесі творчості. Тобто, продюсер також бере активну участь у вихованні дітей. А якщо ми візьмемо дорослу аудиторію, хіба ж продюсер не виховує? Ще й значно. Він вихователь, вчитель, організатор, творець, і той, хто просуває створення, це і костюмер, і гример, і спонсор, в кінці кінців. Він знаходить можливості: або сам вкладе, або кошти знайде, або доведе людям, що в це слід вкласти гроші, придбати квиток і прийти на концерт, щоби потім це все ожило, висвітлювалося і пішло далі. Людина і творчість повинні продовжувати жити. Тому, звичайно, продюсер – це дуже великий обсяг роботи».

Волошин А. А.: «Відповідальна та дуже фахова праця. Організація всіх основних виробничих процесів, адміністрування, стратегія й тактика. Тут важливі зв'язки, підприємницький хист, глибоке мистецьке бачення. А ще важливо, як знайти гроші, кому і як це продати. В цілому, все залежить від конкретних умов реалізації проєктів».

Бобул І. В.: «В сучасних умовах без менеджера, керівника, директора для співака просто вижити неможливо, тому що є речі, якими повинні займатися фахівець (управління, знати потрібні зв'язки та двері, супровід студійного виробництва, «розкрутка» на радіо, концертна діяльність та багато інших аспектів, якими займається керівник артиста, групи, проєкту)».

Степурко В. І.: «Ну, окрім фінансової складової, я так думаю, що він має бути високо освіченим в мистецькому плані, більше того, бути мистецьким пророком, який повинен бачити наперед, вміти розраховувати не просто математичну складову, тому що ми знаємо, що досить часто є речі непередбачувані, і як публіка може бути зацікавленою чи холодною

до якихось речей. Буває таке, що видатні твори не сприймаються під час першого показу, але якщо одна група слухачів не сприйняла твір мистецтва, це не означає, що твір провальний».

Дьяченко В. В.: «Продюсер – це деякий верхній щабель в нашій діяльності, бо продюсер це не тільки керівник, це людина, яка вміє поєднати в голові технічні формати з художньою якістю і видати кінцевий продукт. Все приходиться до того, що це людина, яка відповідає за кінцеву якість та форму продукту, є зв'язною ланкою між виконавцем і споживачем. Він розуміє, як повинен звучати продукт, знати нові тенденції на ринку та розуміти, куди ми можемо направити цей продукт, в яку галузь на ринку. Хто його буде споживати, як цей продукт буде продаватись. Роль продюсера слід поважати. Інша справа, хто навчає продюсерів, чи вони в нас є в академії, і чи вибудовані в нас виробничі процеси. В залежності від проєкту кількість членів групи зростає. І так, нам необхідно розділяти працю, бо на фахівців мистецько-технологічного характеру часто до виконання покладаються надто різнопланові завдання. Тому роль продюсера в академії значна, контролюючі органи цих проєктів, яка буде це все рухати, необхідна».

Фахівець Брайченко Т. Ф. також відзначає принципову важливість організації процесів мистецького і культурного виробництва на базі НАКККіМ, управління зовнішньою, популяризаційною діяльністю ЗВО.

Респондент Мустафаєв Ф. М. відзначає, що в академічній музиці весь організаційний супровід бере на себе керівник творчого колективу, мистецької школи, мистецького проєкту, але поступово сфера теж пристосовується до умов мистецького середовища, і мистецькі агенти, концертні директори та інші фахівці управлінського сектору уже активно оптимізують діяльність митця.

7. Ваше бачення можливостей та шляхів популяризації мистецької діяльності НАКККіМ.

Чернець В. Г. зазначає: «Питання дуже цікаве, зважаючи на те, що взагалі в останні десятиріччя дуже багато талановитих студентів приходиться, і молодь надзвичайно талановита. Я молодь ніколи не сварив і сварити не буду. Я розумію, що за законами діалектики вони стають все кращими, все розумнішими, і цікавішими. Але якщо суто про талант вокаліста, хореографа, танцюриста, то я, як ректор, кажу: дійсно, дуже багато є цікавих, і дуже талановитих людей, і з ними цікаво працювати. Як-то кажуть, Бог дав талант, і професура є. Тому думаю, що в цьому році ми

зробимо ще більше для популяризації мистецької діяльності студентів Академії. І створення студентської філармонії, яка буде гастролювати регіонами України, аби дати студентам сценічні майданчики, – це теж буде значний фактор для популяризації, професіоналізації мистецької діяльності Академії. Студент ще зі студентської лави повинен брати активну участь в мистецькому процесі не тільки за партою, а і в практичній діяльності, маючи свою аудиторію, глядача».

Хоролець Л. І. дає таку відповідь: «Ми якраз тому й називаємося «керівними кадрами». Я думаю, що наші позиції треба зміцнювати. Коли людина управляє, вона є розпорядником коштів. Треба займати керівні позиції в усіх конкурсах для того, щоб очолювати, знаходити кошти для створення мистецьких продуктів. Я думаю, що ми не усі свої резерви використали. Нам треба таке сузір'я, плеяду готувати, яка б між собою взаємодіяла. Зараз є можливість проявити свої таланти, але тільки в тому разі, коли є запуски. Чи вистав, чи антерприз. Театральна, репертуарна політика. Треба, щоб були якісь зразки. І художні, і в той же час касові, що дуже важко поєднати, тому що навколо, в світі, мистецтво дотаційне. Всі наші заходи спрямовані на популяризацію НАКККіМ, і що збирається родина за п'ятдесят років, – хай вони працюють на цю ідею, бо це питання становлення культури України, а не лише академії».

Брайченко Т. Ф.: «Навчання та популяризація – дуже гарна річ. Це може добре виглядати. Ми вивчили нові стандарти зі спеціальності «Музичне мистецтво», і там програма кваліфікаційної дипломної роботи, бакалаврської і магістерської. І от ми обрали шлях практичного проекту – в обох означених видах робіт. Якщо ти вокаліст – покажи своє вміння організувати свій виступ, зібрати репертуар, а потім ще в письмовій роботі опитати проблемні моменти, висвітлити ідеї та втілення конкретної пісні та описати глобальні моменти щодо інтерпретації музичного твору, втілення художнього образу, моменти виконавської практики та розуміння того, яким має бути вокаліст-інтерпретатор на сцені. Я думаю, яким чином нам слід зробити: вокалісти готують репертуар, записують зі звукорежисерами на студії. Так само, студент-звукорежисер, записуючи цю роботу, кладе її в основу своєї бакалаврської чи магістерської праці. Тобто, тут і його практична частина, а тоді кожен зі студентів розписує цю роботу. І це було б дуже цікаво. І в нас є дисципліни, які б

цьому допомогли. І повірте, це принесе значні результати. Звичайно, це відбудеться не одразу, але почавши з меншого, прийдемо до більшого. Ми до цього йдемо».

Степурко В. І.: «Нам треба виходити на люди. Я розумію, що це дуже коштовно, затратно. Знаєте, це процес. Його треба вміти організувати, щоб бодай з'являлися на репетиції. Буває важко звести до купи бодай двох людей. Зараз ще такий складний період...будемо вважати, що у нас колись будуть більш сприятливі умови, ніж онлайн освіта. Тому що це, вибачте, удавка для сценічного мистецтва. Це настільки емоція, спілкування, які через екран не передати. Виїжджати, торкатися треба. Нас усюди приймуть. Потрібні організація, дорожні витрати, оренда залів та інше. Тож треба таку бойовиту групу мати, яка весь час би займалась розвідками, куди можна себе розрекламувати, позиціонувати».

Експерти Бобул І. В., Мустафаєв Ф. М., Садовенко С. М., Дьяченко В. В., Волошин А. А., відзначають, що карантинні обмеження зацентували увагу на якості товарів саме мистецько-технологічного характеру в мистецькому середовищі: аудіо-візуальних творах, записах, методах цифрової комунікації, презентації та монетизації власних товарів. Підкреслюють, що важливо постійно практикувати, активізувати та впроваджувати означені ініціативи в вищій мистецькій освіті, та вчити студентів бути не лише митцями, але й управлінцями власного мистецького напрямку.

8. Ваше бачення позиціонування культурних продуктів НАКККіМ в мистецькому середовищі.

Чернець В. Г.: «Я думаю, що кожен мистецький заклад зацікавлений у тому, щоб його творчий продукт мав свого глядача. Одна конкретна деталь: ми на території Києво-Печерської Лаври щороку проводимо виставки наших студентів-дизайнерів в спеціальному залі. Приходить багато людей, дивляться, які талановиті в нас діти. В них прекрасні роботи, починаючи від пейзажу, портрету, і закінчуючи дизайнерськими проектами. Також ми створили арт-галерею. В нас дуже цікава плеяда виховується фото-художників, дякуючи роботі відомого в Європі фото-художника Андресюка Б. П., і люди, які приходять в Лавру в якості екскурсантів, теж дивляться на роботи наших студентів, – це все просування продукту. Я думаю: те, що наші студенти, наприклад, беруть участь і доходять до фіналу всіляких Всеукраїнських конкурсів, які проводить телебачення, є показником якості нашого

закладу. Наш випускник, ілюзіоніст Лузкарь М., навіть зайняв перше місце на шоу «Україна має талант». В останніх конкурсах – «Свробачення» та інших, наші студенти доходили до фіналу. Тобто, є продукт. Я вважаю, що просувати наш продукт ми повинні також на телебаченні, і для цього треба створити свій професійний ансамбль, який мав би свою програму. Це дуже легко зробити. У нас є студенти, які вже готові до виступів на великій сцені, просто їх треба організувати. Заважає карантин. Ми мистецький заклад, і нам треба вчити дітей тільки наживо, лише при наявності контакту студента безпосередньо з носієм професійного досвіду. Я бачу наш культурний продукт, насамперед, в тих роботах, які показують наші студенти. Але ми ще повинні створити додаткові структури, які б допомогли просувати цей продукт до глядача».

Бобул І. В.: «В нашій діяльності це можуть бути лиш конкурси. На жаль, в нашій країні не має жодного конкурсу вокалістів, де могли б достойно оцінити голос, а не пісню (хоча у нас і того, і того немає). Тому зараз важливо сказати, як це зробити. Зараз це все залежить від самого студента, здатності його себе продати, в які компанії він буде працювати, з ким».

Степурко В. І.: «На державному рівні має бути зацікавленість в тому, щоб ці осередки, як на Заході, були центрами з виробництва наукового і мистецького продукту, і щоб держава мала зацікавленість черпати оту мудрість та думки, що необхідні державним органам. Слід відмовлятися від пострадянської шаблонної системи управління, коли розумні лише згори, а інші тільки виконавці. Навпаки, слід черпати це в фаховому мистецькому середовищі. Мені здається, потрібно, щоб процес пішов у зворотному напрямку».

Волошин А. А.: «Активна організація та виробництво мистецьких проєктів. Наприклад, зібрати творчу команду з фахівців та студентів, придумати номер, записати пісню, зняти кліп. Це для студентів неоціненна практика».

Бобул І. В., відзначає, що «фахово виховати 2-3 студента з кожного курсу – уже буде великим успіхом Академії, тому що крім нас, є багато інших закладів, які випускають естрадних співаків, і така кількість митців для нашої держави, чесно кажучи, забагато. Тому моє бачення, щоб займались мистецькою освітою тільки ті заклади, де є професійна база, тому що у нас тут база шикарна, така база не в кожному закладі є, і педагоги, які знають, як навчити студента співати».

Мустафаєв Ф. М. відзначає, що НАКККіМ має професійне звуко-технічне обладнання, студії звукозапису. Слід навчати митця працювати в команді фахівців мистецько-технологічного сектору, та техніці безпеки поводження з обладнанням.

Експерти Хоролець Л. І., Садовенко С. М., Дьяченко В. В., відзначають активну персональну діяльність педагогів, мистецьких шкіл, окремих митців, мистецьких та культурних ініціативних груп в ЗВО і потребу управлінської організації цієї діяльності в контексті зовнішньої комунікаційної, партнерської, вітчизняної та міжнародної, діяльності ЗВО.

9. Чи потрібен на Вашу думку академії центр продюсування, концертної діяльності, культурної взаємодії та популяризації культурного продукту мистецтв НАКККіМ?

Чернець В. Г.: «Це питання, яке не викликає сумнівів у тому, що потрібен. В нас є студентський культурно-мистецький центр, є Директор центру. І я думаю, що цей Центр повинен робити все те, про що ми з Вами говорили вище. Він повинен стати таким творчим штабом, модератором творчих ідей. Студенти, поки був карантин, неодноразово приходили до цього штабу із різними пропозиціями. Складність є. Але центр потрібен, тому що потрібна та структура, куди студент прийде, написавши сценарій, чи маючи бажання брати участь в конкурсах. Можливо, йому потрібні додаткові репетиції, допомога досвідченого педагога. Оце все центр повинен робити, працювати з нашими студентами. І в нас є такий центр, і він буде продовжувати виконувати таку роботу, як тільки ми вийдемо з карантинного режиму».

Хоролець Л. І.: «Безумовно. Я думаю, що цей центр мусить бути і кадрами гарно вкомплектований, тобто, такі спроби є».

Бобул І. В.: «Практично, це можна було би зробити. Але для цього потрібно мати деякі речі. База є. Виконавці є. Для цього необхідно мати транспорт. Знайти людину, яка б цим займалась. Зробити афіші, їхати домовлятися з культурними центрами, клубами, будинками культури, де мають виступати наші артисти. Знову ж таки, продаж квитків, а для цього потрібна реклама. Інтернет-реклама, реклама на телебаченні, щоб люди бачили, що тут дійсно є така можливість: зібрати декілька студентів, дати кілька пісень, щоб поїхав педагог, який розповідав би про академію. От це дійсно було б для нас популяризацією».

Брайченко Т. Ф.: «Я скільки працюю в академії, постійно є така інформація, і постійно

про це мова йде, що в академії має бути щось схоже. Щоб були свої виступи, і концертна бригада, і всі можливості в принципі для цього є, крім окремих суттєвих факторів, але в цілому я вважаю це реально. Я вважаю, чому б ні, чому б не існувати цій структурі? Звичайно, якщо вона зможе реалізовувати поставлені завдання. Тоді – чудово. Ну, а на скільки це реально та можливо, – це вже інше питання».

Мустафаєв Ф. М.: «Цим повинно займатись керівництво і високо кваліфіковані фахівці. Треба вміти залучати спонсорів, інвесторів, мати добрі зв'язки та значні кошти. І тільки високо кваліфіковані. Але ми, митці, уже звикли робити усе самі».

Степурко В. І.: «Так, якщо це буде розвиватися – обов'язково потрібен. Якщо на державному рівні буде зацікавленість, не просто зацікавленість керівника, скажімо, ректора, а державна зацікавленість в цьому, тоді тут має бути продюсерський центр, який має пропонувати, в т.ч. державним органам, цей продукт, рекламувати його. Я так собі думаю».

Садовенко С. М.: «Обов'язково, так».

Дьяченко В. В.: «За допомогою такого структурного підрозділу це можна організувати правильно, з розрахунком на піар (англ. Public Relations). До речі, відділ піару, що займається розкруткою академії, у нас є. Або злити це все у один великий об'єкт. З точки зору командних можливостей та комунікації може бути доцільно. Але, звісно, все треба обговорювати на рівні організації. Це щодо такого потужного продюсерського, піар- відділу академії, який буде в собі це все поєднувати, уособлювати творчі групи, і виїзну концертну, і виробничі. Потрібні бізнес плани, програми розвитку. Мені здається, такі програми повинні бути спрямовані на розвиток цілісної творчості, потужної у всіх її аспектах, і воно все повинно працювати в синтезі. Тому що якщо налаштуватись лише на заробіток, без розвитку творчої організації академії, воно не працюватиме».

10. Ваше бачення перспективи створення фестивалю, конкурсу мистецтв в НАКККіМ для покращення культурної взаємодії та комунікації (вертикальна, мистецька, та горизонтальна, рівнева й міжвідомча комунікація)?

Чернець В. Г.: «Фестиваль обов'язково треба створювати. Він може називатись, наприклад, «Лаврські Дзвони». Треба, щоб фестиваль такий був, тому що останнім часом в Україні немає Всеукраїнських таких державних фестивалів, які б мали широку презентацію. Можливо, треба розпочати все це з мистецького

закладу вищої освіти, створити фестиваль, який стане дійсно Всеукраїнським, стане знаковим для нашої мистецької молоді, і взагалі творчого люду. Ми його обов'язково зробимо. І зробимо в цьому році. В цьому інтерв'ю – моя принципова позиція».

Хоролець Л. І.: «Я брала участь у Міжнародному фестивалі студентства, де були зібрані всі ЗВО в Київському Міжнародному Університеті. У них є факультет, який очолює Ільїна Н. О. Вони проводили це в попередньому році, і наші взяли гран-прі та ще кілька премій: за дебют, за режисерську роботу та інше. Я подумала, наскільки це суголосне Вашій ідеї. І дуже добре, якби це було на нашій базі. При тому, що всі повинні бачити ці здобутки сьогоднішнього дня. І ми повинні обмінюватися досвідом. Я вважаю, слід робити не тільки фестиваль, а щоб там ще й була конкурсна основа».

Бобул І. В.: «З приводу фестивалю – можна зробити, але слід зробити все так, щоб не робити все своїми силами і для себе. Якщо запросити з інших ЗВО, і зробити все тут, то слід зібрати організаційний комітет, комісію, журі, виділити кошти та призи, премії. Фестиваль повинен бути офіційно зареєстрованим, щоб не було все просто так. На це потрібні кошти. На порожньому місці ти його не зробиш. Повинна бути система».

Брайченко Т. Ф.: «В ідеалі вивести академію на те, щоб об'єднати, вивести на рівень конкурсу, фестивалю, це – генеральна ідея. Її треба прагнути і намагатися досягати. Мені приємно констатувати, що зараз в академії кафедра вокалу досягла великих успіхів, у нас дуже потужний професорсько-викладацький потенціал. Звіт з науки показав, яка у нас гарна наукова продукція. По-друге, у нас дійсно гарні виконавці, чудові викладачі і студенти, готуються. У нас є вже де проводити, у нас прекрасний корпус, дякуючи ректору зробили ремонт, обладнали клас, у нас шикарна зала, тож вже є де проводити все. В нас апаратура прекрасна, все є. Зал невеликий, камерний, але почати є з чого. Провести, дійсно, конкурс всеукраїнський, наприклад для початку. Це я б вважала пріоритетом. В основному я все підтримую, що Ви запитуєте. Потенціал для цього є. На очах тут все змінилось, ми націлитись на те, що ми одне ціле, а тепер слід ось це спрямувати на таку організаторську, популяризаційну роботу в високому сенсі цього значення, мистецькому. Я вважаю, що у нас є для цього можливості».

Степурко В. І.: «Я думаю, що в цьому ж руслі можна обговорювати цю тему. Поки що

про це можна говорити в плані ініціативи кафедри, або ініціативи окремого викладача, керівника колективу, який хоче організувати цей фестиваль. Або це має бути, припустимо, хоча б рівень ректорату. Але я хотів би, щоб це все ж таки був державний рівень, щоб це були фестивалі між ЗВО, контакти, тому що цього явно бракує».

Експерти Садовенко С. М., Мустафаєв Ф. М., Дьяченко В. В., Волошин А. А. відзначають, що це можливо організувати, але цим теж слід деталізовано, окремо займатися.

Висновки. ЗВО НАКККіМ є одним із провідних мистецьких закладів вищої освіти, що має потужний кадровий науковий, управлінський, мистецький, мистецько-технологічний потенціал, має наявні матеріально-технічні ресурси, на професійному фаховому рівні провадить всебічну мистецьку та культурну діяльність, що супроводжується поступовою трансформацією операційної системи закладу в бік створення інноваційних, комерційних інструментів, відділів та інших засобів для розвитку мистецької та культурної діяльності закладу. Зокрема, планується організація концертно-гастрольної групи НАКККіМ; проведення на базі ЗВО

Всеукраїнського фестивалю української сучасної пісні; провадити активну інформаційну, комунікаційну, партнерську, популяризаційну діяльність мистецьких товарів ЗВО. Всі опитані респонденти акцентують увагу на важливості посилення інституціональної комунікаційної взаємодії в галузях культури та мистецтв на усіх рівнях, особливо на рівні взаємодії вищого державного управління в секторі.

Література

1. Інформація про Національну академію керівних кадрів культури і мистецтв. nakkkim.edu.ua: веб-сайт. URL: <https://nakkkim.edu.ua/>. (Дата звернення: 25.01.2022).

References

Information about the National Academy of Culture and Arts Management. nakkkim.edu.ua: website. URL: <https://nakkkim.edu.ua/>. (Date of application: 25.01.2022).

*Стаття надійшла до редакції 04.03.2022
Отримано після доопрацювання 01.04.2022
Прийнято до друку 13.04.2022*